

Pridevski vid u savremenom srpskom jeziku (između norme i prakse)

Poznato je da je pridevski vid, kao isključivo obeležje ove klase reči, njihova svojevrsna diferencija specifika, kojom se oni suprotstavljaju svim drugim rečima, ne samo imenskim. Ipak, nemaju svi pridevi realizovanu ovu morfološku dihotomiju, što se, bez izuzetka, konstatuje i u različitim gramatikama, među kojima u srpskoj lingvistici nije izuzetak ni ona najrecentnija, kojoj je dodeljen normativni status (Piper/Klajn 2013). Zapravo, duže i kraće oblike, kako se još nazivaju predstavnici različitog vida, razlikuju pre svega opisni i gradivni pridevi, i to ne svi, dok ostali imaju samo oblike neodređenog (npr. *Jovanov*, -a, -o) ili pak samo određenog vida (npr. *zimski*, -a, -o). Pored ove činjenice neupitna je i sledeća: razlika između dva pridevska oblika morfologizirana je samo kod prideva muškog roda i to ne u celoj njihovoj paradigmi već u nominativu (i, naravno, akuzativu ukoliko on kongruira s imenicom s obeležjem inanimatnosti) te se ogleda u glasovno realizovanoj gramatemi kod prideva određenog vida (npr. *jaki*, *zeleni*), odnosno u njenom odsustvu, tj. postojanju tzv. nulte gramatičke morfeme kod onih neodređenog vida (npr. *jak*, *zelen*). Takođe, kao distinktivno sredstvo među vidovima prideva ženskog i srednjeg roda neretko se javlja akcenat i/ili postakcenatska dužina.

Međutim, ovim se razlika među pridevskim vidovima, barem na nivou (tradicionalne) standardnojezičke norme, ne završava. Naime, oni se razlikuju i svojim paradigmama: dok je kod neodređenih prideva prisutna tzv. imenička promena (npr. *pametno dete*, *pametna deteta*, *pametnu detetu*), kod određenih je zastupljena pridevska, tj., kako se negde određuje, pridevsko-zamenička promena (npr. *pametno dete*, *pametnog deteta*, *pametnom detetu*).

Osim toga, postoje i (manje-više) jasna i čvrsta pravila za distribuciju dva vida: u nekim je pozicijama moguća samo upotreba neodređenog vida (predikativ, predikativni atribut, apozitiv), a u nekima određenog (npr. pridev u konstrukciji sa kakvim determinatorom, prvenstveno demonstrativnom zamenicom, ili pridev kao deo frazne lekseme), dok se pak u poziciji atributa mogu koristiti oba vida prideva, što je, naravno, uslovljeno kontekstom.

Ipak, u savremenom srpskom (razgovornom) jeziku situacija pokazuje velik otklon u odnosu na standardnojezičku normu. Otud će predavanje pre svega biti posvećeno trima odlikama prideva na osnovu kojih će se videti funkcionalna distribucija pridevskih vidskih parova, naročito u svetlu slabljenja systemske morfologizacije vidske kategorije: prozodijskim obeležjima prideva distinktivnim za formiranje vidskih parova, potom odgovarajućim deklinacionim obrascima, te, konačno, poštovanju distributivnih pravila koja se odnose na pridevski vid. U vezi s poslednjim u fokusu će prevashodno biti pitanje opravdanosti insistiranja na, kako je to na primer propisano u gramatici Piper/Klajn 2013, upotrebi određenog vida prideva u konstrukciji s različitim determinatorima, naročito demonstrativnim zamenicama. Pri tome, poseban akcenat će biti stavljen na opis i klasifikaciju zabeleženih ogrešenja o distributivna pravila koja se prikupljena anketiranjem većeg broja mlađih nosilaca srpskog jezika.

